

Bijlage 3: uitkomsten maatregelen diversiteitsensitieve zorg

1a. Kennisuitwisseling tussen cultuurgenerieke en specifieke zorg: rol van zorgverzekeraars

De Tweede Kamer is per brief¹ geïnformeerd op 14 juni 2023 over het gevoerde gesprek met zorgverzekeraars over cultuursensitieve zorg. Het samenvattende beeld uit de gesprekken is dat zorgverzekeraars zich bewust zijn van het belang om in te spelen op kenmerken van (groepen van) verzekerden, en dat de belangrijkste routes daarbij zijn: goede zorginkoop en heldere communicatie.

1b. Kennisuitwisseling tussen cultuurgenerieke en specifieke zorg: faciliteren van kennisuitwisseling tussen zorginstellingen (motie van de leden Sahla, den Haan en Kuzu die oproept tot het onderzoeken van knelpunten in het cultuursensitief werken, zodat vraag en aanbod beter op elkaar aansluiten).

In lijn met de motie is een onderzoek uitgezet bij Pharos in samenwerking met Erasmus Universiteit naar knelpunten in cultuursensitief werken in de ouderenzorg en aanbevelingen over hoe deze aan te pakken. Het rapport is opgeleverd in het voorjaar van 2024. Het onderzoek laat zien dat ouderenzorg niet altijd voldoende aansluit bij de behoeften van cliënten met een migratieachtergrond. Het onderzoek onderschrijft het belang van aandacht voor diversiteit onder cliënten in relatie tot passende zorg, een beweging die in gang is gezet. Waarbij het ministerie een breed perspectief stimuleert door te kijken naar de invloed van bijvoorbeeld lage gezondheidsvaardigheden, seksuele oriëntatie en culturele achtergrond (inclusief Nederlandse culturen) op het realiseren van passende zorg. Wat betreft inclusieve ouderenzorg organiseert Vilans in 2024 en 2025 drie regionale lerende netwerken waarin aanbieders ervaringen uitwisselen rond cultuursensitief werken.

2a. Versterken van de stem van cliënten en patiënten: inzet van sleutelfiguren, een goede manier om de stem van mensen met een migratieachtergrond te versterken

Het Netwerk Organisaties Oudere Migranten (NOOM) heeft een inventarisatie gemaakt van sleutelpersonen en hun expertises. Dit zijn mensen die het vertrouwen hebben binnen de eigen gemeenschap en daarnaast ook affiniteit hebben met de gezondheidszorg. Sleutelpersonen vervullen een brugfunctie tussen de doelgroep, (zorg)organisaties en (zorg)professionals. Zij weten goed wat nodig is om cultuurverschillen te overbruggen. Vanwege privacyoverwegingen zijn de gegevens niet openbaar beschikbaar, maar kunnen sleutelpersonen via regionale contactpersonen worden benaderd.

2b. Versterken van de stem van cliënten en patiënten: leidraden per sector, Organisaties hebben een belangrijke rol om samen met de doelgroep zelf kennis te bundelen en te verspreiden over cultuursensitief werken.

Pharos inventariseert bestaande handreikingen rond cultuursensitiviteit in de verschillende sectoren, en ontwikkelt op basis daarvan, samen met ervaringsdeskundigen/sleutelpersonen generiek toepasbare handvaten voor alle sectoren. De inventarisatie van bestaande handreikingen en e-learnings zijn per sector geordend en gepubliceerd op Regelhulp.nl. Het beheer is geborgd bij de redactie van Regelhulp. Recentelijk heeft Pharos de beknopte handreiking opgeleverd met generiek toepasbare handvatten voor alle sectoren. Deze is gebaseerd op een analyse van bestaande handreikingen, die samen met ervaringsdeskundigen, sleutelpersonen en zorgverleners is gemaakt. Ook dit generieke instrument wordt gepubliceerd op Regelhulp.

2c. Versterken van de stem van cliënten en patiënten: verbetering informatievoorziening over langdurige zorg

Concrete adviezen, op basis van focusgroepen met mensen met een biculturele achtergrond, voor de toegankelijkheid van teksten op Regelhulp zijn doorgevoerd op de website. Uit de focusgroepen met mensen met een biculturele achtergrond is ook naar voren gekomen dat zij vooral behoefte hebben aan persoonlijk contact, bijvoorbeeld met de huisarts, en minder aan digitale informatie.

¹ Kamerstuk 29 689 nr. 1199

2d. Versterken van de stem van cliënten en patiënten: per 1 januari 2024 is er een nieuwe herijkte subsidieregeling voor pg-organisatie van die het makkelijker maakt voor aandoeningsoverstijgende organisaties om instellingssubsidie aan te vragen. Deze verandering zal vertegenwoordigers van cliënten en patiënten met een migratieachtergrond verder kunnen stimuleren om de specifieke behoeften op het terrein van cultuursensitieve zorg duidelijk over te brengen

Binnen de Subsidieregeling Patiënten- en Gehandicaptenorganisaties 2024-2028 is er ruimte voor zowel aandoeningsspecifieke als aandoeningsoverstijgende organisaties om subsidie aan te vragen. Ondanks dat de regeling ook ruimte toelaat aan organisaties met een migratieachtergrond, zien wij deze cultuursensitieve organisaties nog niet terug in de aanvragen. Er is elk jaar een mogelijkheid voor nieuwe toetreders om een subsidie aan te vragen.

3. Een aanpak voor de knelpunten op het gebied van tolken

Goede en passende zorg begint met duidelijke communicatie. Voor het overbruggen van een taalbarrière, is de inzet van digitale hulpmiddelen in bepaalde gevallen een goede oplossing. In de toekomst zullen de mogelijkheden die digitale hulpmiddelen bieden naar verwachting verder toenemen. Het blijft echter belangrijk dat in situaties waar dit noodzakelijk is, professionele tolken worden ingezet. Voor wat betreft de bekostiging van tolken is het streven om te komen tot goede maatwerkoplossingen voor de sectoren waar dit echt nodig is. Momenteel voert het ministerie van VWS gesprekken met alle betrokken partijen waaronder Zorgverzekeraars Nederland (ZN), de PFN, de Landelijke Huisartsvereniging (LHV), InEen, de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) en het Zorginstituut. In deze gesprekken analyseren we met elkaar wat de aanvullende mogelijkheden zijn voor de bekostiging van de inzet van tolken in de huisartsenzorg. Hierbij leren we van de ervaringen die er zijn met de inzet van tolken via het Achterstandsfonds. Dit is in lijn met de motie van de leden Paulusma (D66), Ceder (CU), en Westerveld (GL).² Zoals ook aangegeven in de brief van 27 november jongstleden, wordt daarnaast - in lijn met de motie van de leden Paulusma (D66) en Ceder (CU) - voor de lange termijn onderzocht of en, zo ja, hoe een algehele prestatie binnen de Zvw voor de inzet van tolken mogelijk wordt.³ Daarbij geldt dat de minister van VWS - in lijn met de motie van het lid Van der Plas (BBB) - de resultaten van relevante analyses afwacht voordat voorstellen naar de Kamer worden gestuurd.⁴

4. Een cultuursensitieve benadering in opleidingen en op de arbeidsmarkt is ook van belang voor (toekomstige) zorgverleners die binnen hun organisatie of opleiding te maken kunnen krijgen met discriminatie.

De gesprekken binnen de kerngroep Leven Lang Ontwikkelen en Bekwaam is Inzetbaar van het programma Toekomstbestendige Arbeidsmarkt Zorg en welzijn (TAZ) zijn afgerond. Het is gebruikelijk dat de sector zichzelf reguleert als het gaat om het waarborgen van actuele thema's in goede zorg. Dit kan bijvoorbeeld via de Governancecode Zorg waar criteria zijn opgenomen over passende en persoonsgerichte zorg. Bij het wijzigen van de kaders voor de zorgopleidingen zijn veel partijen betrokken. Per onderwijssector is dit proces anders ingericht. De minister van Volksgezondheid Welzijn en Sport heeft geen doorzettingsmacht om de inhoud van de opleidingen landelijk te bepalen, de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft dit ook niet. De minister van VWS zal in gesprekken met partijen aandacht blijven vragen voor het borgen van cultuursensitieve zorg in de zorgopleidingen.

5. Het stimuleren en vergroten van het urgentiebesef van een cultuursensitieve benadering door het ministerie van VWS.

De reactie op het onderzoek "Discriminatie maakt ziek" van STATERA is op 23 maart 2023 richting de Tweede Kamer gestuurd. Het verkennende onderzoek over discriminatie in zorg, welzijn en sport is inmiddels met de Tweede Kamer gedeeld. Een beleidsreactie op dit onderzoek is gedeeld in de eerste voortgangsrapportage van de VWS-brede aanpak discriminatie en gelijke kansen. Het brede onderzoek wordt opgeleverd in het eerste kwartaal van 2025. In algemene zin zal het stimuleren

² Kamerstuk 36 200 XVI, nr. 224.

³ Kamerstuk 36 200 XVI, nr. 225.

⁴ Kamerstuk 36 200 XVI, nr. 230.

en vergroten van urgentiebesef van een diversiteitsensitive benadering worden doorgezet vanuit de VWS-brede aanpak discriminatie en gelijke kansen.